

EKLOGA

(< gör. eklogé ’ válogatás, szemelvények’) A Vergilius pásztorkölteményeihez hasonló versek elnevezése. Előzményei a görög bukolikus (pásztori) költemények, ezek legismertebb szerzője Theokritosz. Vergilius átveszi tőle a pásztori helyszínt, a pásztorok neveit és a hexameteres formát, de a görög tematikát összekapcsolja saját kora római életérzésével: az idill helyett annak veszélyeztetettsége válik hangsúlyossá; a párbeszéd mellett megjelenik a magánbeszéd, a monológ. Vergiliusnál válnak a szereplők allegorikus alakokká. Később a nemzeti irodalmakban többféle változata alakult ki, olykor a párbeszédes forma is elmaradt belőle (már Vergiliusnál is). A magyar irodalomban ritkán fordul elő, igazán jelentőssé Radnóti költészetében vált.

THEOKRITOSZ

SZERELMES PÁRBESZÉD

Leány

Mind gonosz a pásztor: pásztor csalogatta Helénát.

Pásztor

Ment a pásztor után az okos Heléna magától.

Leány

Mit dicsekedsz, te gonosz?...Mondják, hogy a csók csupa semmi.

Pásztor

Mennyi drága gyönyör fér ebbe a semmibe mégis!

Leány

Megmosom a számat, kiköpöm belőle a csókot!

Pásztor

Megmosod a szácskád? Ideadd, hadd csókolom újra!

Leány

Szép dolog, ily fiatal lányra kivetni a hálót.

Pásztor

Mit dicsekedsz? Mint álom múlik el a fiatalság.

Leány

Még nem ért meg a fűrt, még nem nyílt ki egészen a rózsá.

Pásztor

Jőjj az olajfa alá, sugok egy szót drága füledbe!

Leány

Nem megyek én, ismerlek, a múltkor is így csalogattál!

Pásztor

Jőjj no, a szilfa közé, hallgasd meg kis furulyámat!

Leány

Gyülölöm a furulyát, csak menj, furulyázz te magadban!

Pásztor

Nem félsz, büszke, hogy Aphroditének bosszuja megver?

Leány

Bánom is én Aphroditét; csak Artemis áldjon, elég az!

Pásztor

Ó, ne mondj ilyeket, mert szörnyen rád veti hurkát.

Leány

Vesse csak: akkor is Artemis engem védeni fog majd.

Pásztor

Nem kerülöd ki Eróst; egy lány se kerülte ki még őt!

Leány

Elkerülöm bizony én; csak vidd te magadban igáját!

Pásztor

Félek, hogy nem is én, silányabb lesz szeretőd majd.

Leány

Ejhaj, mennyi legény szeretett már, egy se bűvölt el!

Pásztor

Annyi után magam egy, jöttem könyörögni szerelmed!

Leány

Mit tegyek, édesem? A szerelem csupa bús s keserűség.

Pásztor

Nem bús, nem keserű, a miénk csupa táncos öröm lesz majd.

Leány

Azt mondják, retteg párjától mindenik asszony.

Pásztor

Azt inkább, hogy "nincs amitől rettegne az asszony".

Leány

Rettegek én a gyerektől s kínjától a szülésnek.

Pásztor

Artemis istennőd majd megkönnyíti szüléled.

Leány

Rettegek attól, hogy szépségemet el ne veszítsem.

Pásztor

Gyermekeidben a szépséged szebb napra derül még.

Leány

És ha tied leszek, illendően te milyen hozományt adsz?

Pásztor

Mind az egész csordám, s erdőimet és legelőmet.

Leány

Esküdj meg, hogy nem hagysz el, ha betöltöm a vágyad!

Pásztor

Nem, soha, bárha magad kergetnél messze magadtól.

Leány

Készítesz nyoszolyát, építesz szép kicsi házat?

Pásztor

Készítek nyoszolyát, pásztorkunyhómban uralkodsz.

Leány

Mit mond majd az apám, mit mondok majd az apámnak?

Pásztor

Megdicsér az apád, ha nevem meghallja, s örül majd.

Leány

Mondd meg hát a neved!(Milyen édes néha a név is!)

Pásztor

Daphnis enyém, Lykidas az apám, felesége Nomaie.

Leány

Jónevű régi család, de bizony magamé sem silányabb.

Pásztor

Jól tudom azt: hisz apád maga a jó módu Menelkas.

Leány

Merre van az erdő, nosza mondjad, melyik a földed?

Pásztor

Nézd, ahol ott az a pár gyönyörű ciprusfa virágzik.

Leány

Rágd a fűvet, kecském! megnézem azt a kis erdőt.

Pásztor

Csöndbe legelj, tehenem! míg megmutatom kicsiny erdőm.

Leány

Mit művelsz, te gonosz? Mért nyúlsz mellemre keziddel?

Pásztor

Gömbölyödik már két kerek almád: hadd tapogassam!

Leány

Zsibbadás vesz erőt rajta: viszed el kezéd onnan?!

Pásztor

Mit félsz, drága leány? Amit én akarok, nem olyan rossz.

Leány

Nézd, árokba tepersz, szép tiszat ruhám csupa sár lesz.

Pásztor

Nem lesz sár aranyom: teríték alá puha gyapjút.

Leány

Jaj, mit akarsz? Övemet, jaj, mért oldod le csipőmről!

Pásztor

Ezt vetem ma első áldozatul Aphroditének.

Leány

Várg, nyomorult! Meglep valaki! Nem hallod-e? Szólnak?

Pásztor

Egymásközt suttognak a ciprusok ágai rólunk.

Leány

Meztelenül maradok: lásd, ronggyá tépted a szoknyám!

Pásztor

Új szoknyát, drágábbat adok majd érte cserébe.

Leány

Lám, fűt-fát megigérsz, ki tudja, mit adsz majd a végén?

Pásztor

Bár a lelkemet, életemet tudnám odaadni!

Leány

Artemis, könyörülj, hogy nem maradok csapatodban!

Pásztor

Aphroditének üszőt viszek, egy kis borjut Erosnak.

Leány

Szüzlány jött ide, jaj, már nem szüzlány megy el innen!

Pásztor

Nem szüzlány, hanem asszony: az én kis arany feleségem.

Így a titkos nász megesett, és két szeretők ott egymásnak nótás szavakat vigadozva feleltek.

S így aztán a leány juhait ment őrzeni, földre sűtve szemét, szégyenlősen, de örülve szívében, s ment a legény csordája után, betelve a násszal.

Babits Mihály fordítása

GEORGICA
ELSŐ KÖNYV

Hogy lesz dús a vetés, mely csillag alatt ugaroljunk,
Szilre mikor jó, Maecénás, aggatni borágot,
Marhatenyésztéshez mint fog, juhokat hogyan ápol,
És kicsi méheivel mily gondot vállal az ember:
Ezt dalolom.

(...)

Friss tavaszon, ha lecsordul a hó szürkén a hegyekből,
És a lapály a meleg zephyrek csókjára fölenged,
Akkor a földbe-merült eke súlya nyögesse meg ökröd,
És a rögök szántó-vasadat ragyogóra csiszolják.
S oly vetemény a fukar gazdának is érleli hasznát,
Mely meleget kétszer, kétszer tűr téli zimankót,
Csüre csupán így fog bő terméstől repedezni.
Ám mielőtt a nem-ismert föld ekevasra kerülne,
Tudd meg a széljárást, éghajlat váltakozását,
És a talajnak mily természete van, hogyan ápolod,
Végre teremni vajon vetemény mi tud és mi nem arra?
Mert, lehet, itt a kalász, míg ott a gerezd kamatoznék,
Más hely a fának jobb s a magától zöldbe-szőkellő
Rétnek.

(...)

Hogyha pedig nap iramlását, hold váltakozását
Rendszeresen szemmel tartod, sose csal meg a holnap,
És a derült éjjel sem fog tévútra vezetni.
Mert mikor újránövő fényét felgyújtani kezdő
Holdunk zár halovány szarvába sötét-sűrű párát,
Tengerözönt-szántót fenyeget zord zápor ilyenkor;
Míg ha szelek támadnak, szűz pír ömlik el arcán,
Szélben arany Phoebénk ugyanis kivöröslik örökkön.
Ám negyedik nap (ezen leghívebb jós), ha ragyogva
S szarvai fényét nem tompítva barangol az égen,
Végig egész napon át, sőt újholdig valamennyi
Rá-születőn, szélcsend lesz és egy csöpp se fog esni;
Áldja is ám, aki megmenekült, a hajós a fővényen
Glaucust és Panopét, s Ínó sarját, Melicertest!
És jeladónk a nap is, ha kel és ha lebúvik a vízbe;
Elkísérik a nem-kétséges jósjelek útján
Már kora reggeltől csillag-gyűlés idejéig,
Így amidőn szeplők fedezik feljöttekor arcát,
Búvik a felhőkbe s fél képével fut előled:
Záporosó lesz, mert veteményre, baromra s a fákra
Baljós déli szelek támadnak a mély habözönből.

AENEIS
ELSŐ ÉNEK

Harcokat énekelek s egy hőst, akit Italiába,
Trója vidékéről lávín partig, legelőszőr
Űzött végzete; sok földet, tengert bebolyongott,
Égi erők és Júnó nem-feledő dühe folytán
És sok háborut is tűrt, míg várost alapított,
Isteneit Latiumba vivén, honnét a latin faj,

Alba atyái s Róma magas bástyái erednek.
Mondd, mi gyötörte a menny úrnőjét, Múza,
hatalmát
Sértve miért érezte, hogy oly sok kínba kevervén
Ezt a kivált jámbor férfit, borította ezernyi
Bajjal is? Ekkora hát a harag kebelében az égnek?